

2026-06-08

Vairavimo egzaminų asmenims su negalia tvarka kai kuriose Europos Sąjungos valstybėse narėse ir Australijoje, JAV ir Kanadoje

Šiame darbe supažindinama su vairavimo egzaminų organizavimo procesu asmenims su negalia Australijoje, Estijoje, JAV, Kanadoje, Prancūzijoje, Švedijoje ir Vokietijoje. Šios valstybės, siekdamos užtikrinti žmonių su negalia lygias galimybes ir lygiavertę prieigą prie paslaugų, užtikrina įvairius pritaikymus tiek teorijos, tiek praktinio vairavimo egzaminų metu. Pasitelkiami individualūs aplinkos ir technologiniai sprendimai (pavyzdžiui, prailgintas laikas, garsinės testų versijos, ramesnė aplinka ar gestų kalbos vertėjų dalyvavimas), taip pat taikomi specifiniai reikalavimai išankstiniam medicininiam vertinimui bei egzaminavimui su modifikuotomis transporto priemonėmis.

Australija

Australijoje egzaminavimas vairuotojų teisėms gauti nėra reguliuojamas visos šalies lygmeniu. Šią užduotį vykdo atskirų Australijos valstijų ir teritorijų vyriausybės.

Bendrosios sąlygos. Kaip pavyzdį apžvelgiant Naujojo Pietų Velso valstiją, paminėtina, kad pagrindinė valstybinė institucija, valdanti visą transporto sistemą (įskaitant ir vairuotojų teisių reikalus), yra agentūra „Transport for NSW“. Ši agentūra visą tiesioginį darbą su klientais yra delegavusi „Service NSW“, veikiančiam kaip klientų aptarnavimo centras.

Asmuo su negalia, norėdamas įgyti teisę vairuoti, pirmiausia turi pateikti agentūrai „Transport for NSW“ tinkamumo vairuoti medicininę pažymą, kurią pildo asmens šeimos gydytojas. Pats pažymos perdavimas galimas dviem būdais: tiesiogiai iš gydytojo elektroniniu būdu į „Transport for NSW“ sistemą arba asmeniui ar jo atstovui atnešus į „Service NSW“ popierinę pažymos formą¹.

Teorijos egzaminas. Jei asmeniui dėl jo negalios bus reikalinga pagalba suprasti klausimus (pavyzdžiui, yra kognityviniai ar skaitymo sunkumai) registruotis teorijos egzaminui būtina paskambinus telefonu ar atvykus į padalinį. Darbuotojai tokiu būdu gali parinkti laiką, kad užtikrintų, jog egzaminu metu bus laisvas darbuotojas, galintis padėti, arba bus užtikrinta rami aplinka.

Asmeniui su negalia laikant teorinį egzaminą, esant poreikiui, pateikiama garsinė (audio) testo versija, darbuotojo buvimas šalia (kuris perskaitys klausimus balsu) arba rengiama „rami valanda“ (angl. *Quiet Hour*) – kai centre išjungiami dalis šviesų, sumažinamas triukšmas².

¹ NSW Government – Getting a medical assessment for Fitness to Drive:

<https://www.nsw.gov.au/driving-boating-and-transport/driver-and-rider-licences/health-conditions-and-disability/fitness-to-drive/medical-assessments>

² NSW Government – Do your Driver Knowledge Test (DKT) online:

<https://www.service.nsw.gov.au/transaction/driver-knowledge-test-online>

Ministerial media release – Quiet Hour to be rolled out in Service Centres across NSW:

<https://www.nsw.gov.au/ministerial-releases/quiet-hour-at-service-nsw>

Jei asmeniui su negalia pakanka nuotolinio gestų kalbos vertimo (*Video Remote Interpreting*), už šią paslaugą sumoka pati valstybė („Service NSW“). Taip pat nemokamai teikiamos ir tiesioginio subtitravimo (*live captioning*) paslaugos anglų kalba. Jei asmeniui būtina, kad vertėjas fiziškai dalyvautų vietoje (pavyzdžiui, sėdėtų šalia automobilyje per praktinį vairavimo egzaminą arba padėtų specializuotame teorijos teste, kai nuotolinio vertėjo ryšio nepakanka), už vertėją dažniausiai turi sumokėti pats egzaminuojamasis. Nors „Service NSW“ padeda tokį vertėją užsakyti per valstybinę vertėjų agentūrą („Multicultural NSW“), agentūra už fizinį atvykimą taiko valandinį mokestį³.

Praktinio vairavimo egzaminas. Valstybė („Service NSW“) automobilių egzaminams nesuteikia – nei standartinių, nei pritaikytų neįgaliesiems. Egzaminuojamasis privalo atvykti su savo parūpinta transporto priemone. Dažniausias pasirinkimas yra specializuoto vairavimo instruktoriaus automobilis, kurį egzamino dieną galima išsinuomoti.

Jei mokinys jau turi savo nuosavą ir pritaikytą automobilį, jis gali egzaminą laikyti su juo. Tačiau tokiu atveju „Service NSW“ egzaminuotojui privaloma pateikti inžinerinį atitikties sertifikatą (VSCCS compliance certificate), kuris įrodo, kad visos modifikacijos (pavyzdžiui, rankinis valdymas) yra įdiegtos legaliai, saugiai ir patvirtintos valstybės⁴.

Asmuo su negalia laiko ne standartinį, o neįgaliųjų vairavimo egzaminą (*Disability Driving Test*). Jo skiriamasis ypatumas yra toks, kad egzaminuotojas vertina asmens su negalia gebėjimą valdyti ir naudotis pritaikyta įranga.

Gestų kalbos vertėjas gali būti kartu automobilyje per praktinį vairavimo egzaminą – tai išimtis iš bendrosios taisyklės, draudžiančios automobilyje būti bet kokiems pašaliniais asmenims⁵.

Estija

Estijoje vairavimo (tiek teorijos, tiek praktikos) egzaminus organizuoja, vykdo ir vairuotojo pažymėjimus išduoda Estijos transporto administracija (est. *Transpordiamet*)⁶.

Teorijos egzaminas. Teorijos egzamine, esant poreikiui, gali dalyvauti nepriklausomas pilnametis vertėjas (įskaitant gestų kalbos vertėją), kurio paslaugas apmoka pats asmuo su negalia⁷.

Estijos Transporto administracijos (*Transpordiamet*) elektroninėje egzaminavimo sistemoje standartinis tekstas-į-balsą (angl. *text-to-speech*) funkcionalumas nėra automatiškai aktyvuotas arba prieinamas visiems vartotojams kaip standartinė paslauga. Egzaminas vyksta kompiuteriu, skaitant tekstą ekrane. Tačiau numatyta išimtis, kai remiantis egzaminuojamojo rašytiniu motyvuotu prašymu, teorijos egzaminas gali būti vykdomas raštu arba žodžiu. Raštu arba žodžiu vykdomam teorijos egzaminui priimti Transporto administracija sudaro ne mažesnę kaip trijų narių egzaminų komisiją⁸.

Praktinio vairavimo egzaminas. Praktinio vairavimo egzaminui pati transporto administracija neturi specialiųjų poreikių turintiems žmonėms pritaikytų egzaminų transporto priemonių. Vairavimo egzaminą reikia laikyti asmenine arba vairavimo mokyklos pritaikyta transporto priemone. Numatyta išlyga, kad egzaminas gali vykti ir tokiu automobiliu, kuris neturi papildomų sankabos ir stabdžių pedalų egzaminuotojui, tačiau egzaminuotojas privalo turėti galimybę prireikus lengvai pasiekti stovėjimo stabdį (rankinį stabdį)⁹.

³ NSW Government – Book an interpreter for spoken language:

<https://www.service.nsw.gov.au/transaction/book-interpreter>

⁴ NSW Government – Common questions about what you need for your driving test:

<https://www.service.nsw.gov.au/common-questions/practical-driving-test-checklist>

⁵ Transport for NSW – a Guide to the Driving Test:

<https://www.nsw.gov.au/sites/default/files/2021-08/guide-to-driving-test.pdf>

⁶ Estonian Transport Administration:

<https://www.transpordiamet.ee/en/mobility-and-transportation/driving-licence-and-right-drive/theory-and-driving-tests>

⁷ Estonian Transport Administration – Theory test: <https://www.transpordiamet.ee/en/theory-test>

⁸ Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele (8 str. 2 d.): <https://www.riigiteataja.ee/et/akt/114062016014?leiaKehtiv>

⁹ Estonian Transport Administration – Driving test:

<https://www.transpordiamet.ee/soidueksam#eksamisoiduk>

Pareiga pasirūpinti eismo medicinos komisijos reikalavimus atitinkančia ir asmens poreikiams pritaikyta transporto priemone tenka pačiam egzaminuojamajam. Tai reiškia, kad asmuo privalo pats organizuoti transporto priemonę egzaminui – susitarti su savo vairavimo mokykla dėl pritaikyto automobilio naudojimo arba atvykti su savo asmeniniu, teisės aktų reikalavimus atitinkančiu ir pritaikytu automobiliu.

Egzaminuojamajam, turinčiam judėjimo negalią, kuriam remiantis sveikatos pažymėjimu leidžiama vairuoti tik rankiniu būdu valdomą automobilį, vairavimo egzaminas priimamas jam pritaikytu automobiliu.

JAV

JAV federalinio lygmens bendroji nuostata, kad viešasis subjektas privalo žmonėms su negalia užtikrinti lygiavertę prieigą prie visų paslaugų, įtvirtinta Amerikiečių su negalia įstatyme¹⁰. Pagal šiame įstatyme įtvirtintą diskriminavimo uždraudimo taisyklę, jokiam asmeniui su negalia, atitinkančiam reikalavimus paslaugai gauti ar dalyvauti programoje (*qualified individual with a disability*) dėl šios negalios negali būti užkirstas kelias dalyvauti viešojo subjekto (*public entity*) teikiamose paslaugose, programose ar veiklose, taip pat iš jo negali būti atimta teisė gauti šių paslaugų, programų ar veiklų naudą, ir joks toks subjektas negali jo diskriminuoti (12132 str.).

Pagal šį įstatymą, viešasis subjektas apima bet kokią valstijos ar vietos valdžią, bet kuri valstijos ar vietos valdžios departamentą, agentūrą, specialios paskirties apygardą ar kitą padalinį.

Kiekviena valstija turi savo atskirą, savarankišką įstaigą, atsakingą už vairuotojų egzaminavimą, teisių išdavimą ir automobilių registraciją, kadangi JAV nėra vienos bendros federalinės sistemos šiems dalykams. Kiekvienai tų įstaigų atitinkamai taikomas diskriminavimo uždraudimo reikalavimas.

Amerikiečių su negalia įstatymas įpareigoja federalinį JAV Teisingumo departamentą parengti ir išleisti taisykles, kuriomis remiantis būtų praktiškai įgyvendinti reikalavimai valstijų ir vietos valdžios institucijoms (12134 str.). Šiose taisyklėse¹¹ nustatyta, kad viešasis subjektas privalo užtikrinti, kad jo vykdomos licencijavimo ir sertifikavimo programos nebūtų administruojamos diskriminuojant asmenis su negalia (35.130 str. 6 d.).

Apžvelgiant kaip pavyzdį Kalifornijos valstijos Transporto priemonių departamento (*Department of Motor Vehicles*, toliau – DMV) vykdomą vairavimo teorijos ir praktikos egzaminų organizavimą, paminėtina, kad naujiems vairuotojams skirtą standartinį egzaminavimą organizuoja ir vykdo DMV Teritorinės veiklos padalinys (*Field Operations Division*) su jam pavaldžiais smulkesniais vietiniais skyriais.

Teorijos egzaminas. Yra galimi alternatyvūs egzamino formatai: garsinis egzaminas (*audio test*), tai yra egzamino sistemoje integruota funkcija, leidžianti klausytis klausimų per ausines (galima naudoti savo laidines ausines)¹². Klausimus galima stabdyti, prasukti ar išklausyti iš naujo. Asmenims, kuriems dėl motorikos sutrikimų, regos specifikos ar kognityvinių priežasčių sunku naudotis ekranu, egzaminas gali būti pateikiamas atspausdintas ant popieriaus (gali būti ir padidintu šriftu). Asmenims su klausos negalia DMV gali pateikti iš anksto įrašytą egzaminą amerikiečių gestų kalba. Jei reikalingas gestų kalbos vertėjo fizinis dalyvavimas, už tai Kalifornijoje sumoka pati valstija (šiuo atveju – DMV iš savo biudžeto).

Jei asmuo negali pats perskaityti tekstinio ar išklausyti garsinio egzamino (pavyzdžiui, dėl sunkios disleksijos ar specifinių mokymosi sutrikimų), DMV darbuotojas gali asmeniškai perskaityti klausimus ir pažymėti pasirinktus atsakymus. Nors standartinis DMV teorijos egzaminas

¹⁰ *Americans with Disabilities Act of 1990*: <https://www.ada.gov/law-and-regs/ada/>

¹¹ *Americans with Disabilities Act Title II Regulations*: <https://www.ada.gov/law-and-regs/regulations/title-ii-2010-regulations/#-35101-purpose-and-broad-coverage>

¹² *California DMV Driver's Handbook (audio) 2026*: <https://driving-tests.org/california/california-driver-audio-handbook/>

Kalifornijoje nėra griežtai ribojamas sekundėmis vienam klausimui, asmenims su specialiaisiais poreikiais suteikiama tiek laiko, kiek reikia, kad jie be streso suprastų ir atsakytų į klausimus (atliekant testą su darbuotoju ar specialiame kabinete).

Laikant teorijos egzaminą DMV padalinyje, galima prašyti ramesnės, mažiau blaškančios vietos arba atskiro stalo, pritaikyto neįgaliojo vežimėliui.

Asmenys gali į egzaminą įsivesti savo turimus sertifikuotus šunis vedlius¹³.

Praktinio vairavimo egzaminas. Specialųjį egzaminavimą (dėl asmens medicininių priežasčių ar negalios) vykdo DMV Vairuotojų saugumo padalinys (*Driver Safety Branch*). Vairuotojų saugos klausimų pareigūnas (*Hearing Officer*) inicijuoja procesą, peržiūri asmens medicininę pažymą, išklauso vairuotoją per oficialų posėdį (*Hearing*) ir priima sprendimą dėl specialiojo vairavimo egzaminą skyrimo.

Pats egzaminas vadinasi „Supplemental Driving Performance Evaluation“¹⁴. Jį vykdo ne pats Vairuotojų saugos klausimų pareigūnas, o specialiai apmokyti DMV egzaminuotojai iš Teritorinės veiklos padalinio, tačiau jie dirba pagal Vairuotojų saugumo padalinio nurodymus. Egzaminuotojas stebi, kaip egzaminuojamasis naudojami pritaikyta įranga (pavyzdžiui, rankiniu valdymu), ir surašo detalią ataskaitą¹⁵. Ši ataskaita perduodama Vairuotojų saugos klausimų pareigūnui. Būtent jis, remdamasis egzaminuotojo išvadomis, priima galutinį sprendimą – ar išduoti vairuotojo pažymėjimą, ir kokius tiksliai apribojimų kodus (*Restricted License Codes*) į jį įrašyti.

Kalifornijos DMV vairuotojo vadovo¹⁶ (*California Driver's Handbook*) 3 skyriuje nurodyta, kad vairavimo egzaminą dieną asmuo privalo atsivežti transporto priemonę, su kuria būtų saugu laikyti egzaminą.

Be to, Kalifornijos DMV nemokamai parūpina Amerikos gestų kalbos vertėją, tačiau jis gali dalyvauti tik tol, kol nepradedama praktinio vairavimo patikra (tai yra gestų kalbos vertėjas kartu važiuoti negali).

Prieš praktinį važiavimą atliekamos patikros (*Pre-Drive Checklist*) metu gestų kalbos vertėjas padeda išversti egzaminuotojo komandas, kuriomis reikalaujama pademonstruoti privalomų automobilio prietaisų veikimą, taip pat padeda abiem pusėms iš anksto susitarti dėl rankų gestų, kuriais egzaminuotojas rodytų kryptis paties važiavimo metu.

Praktinio vairavimo metu automobilyje leidžiama kartu būti asmens su negalia turimam gyvūnui pagalbininkui (*service animals*)¹⁷.

Kanada

Vairuotojų egzaminavimo modelis Kanadoje nėra vienodas. Kadangi vairuotojų pažymėjimų išdavimas priklauso provincijų, o ne federalinės valdžios jurisdikcijai, visoje šalyje veikia mišrus modelis. Kiekviena provincija pati pasirenka, ar egzaminavimą vykdys valstybė, ar privatus verslas. Daugumoje Kanados provincijų ir teritorijų vairuotojų egzaminavimą vykdo valstybiniai subjektai (vyriausybės departamentai, agentūros arba valstybinės įmonės). Tačiau dvi didelės provincijos – Ontarijas ir Alberta – šią funkciją yra perleidusios privačiam sektoriui.

Asmenų su negalia teisės yra saugomos visoje Kanadoje per šiuos regioninius mechanizmus:

¹³ *DMV Accessibility and Assistance:*

<https://www.dmv.ca.gov/portal/driver-education-and-safety/special-interest-driver-guides/people-with-disabilities/>

¹⁴ *DMV – preparing for your supplemental driving performance evaluation:*

<https://www.dmv.ca.gov/portal/uploads/2020/03/dl956.pdf>

¹⁵ *DMV – Supplemental/Area Driving Performance Evaluation Score Sheet Sample:*

<https://www.dmv.ca.gov/portal/handbook/driving-test-criteria/supplemental-area-driving-performance-evaluation-score-sheet-sample/>

¹⁶ *California Driver's Handbook:* <https://www.dmv.ca.gov/portal/handbook/california-driver-handbook/>

¹⁷ *Ten pat.*

- kiekviena Kanados provincija ir teritorija turi savo Žmogaus teisių kodeksą¹⁸. Šie kodeksai draudžia diskriminaciją dėl negalios ir teisiškai įpareigoja paslaugų teikėjus suteikti tą patį pagrįstą pritaikymą, nebent tai sukeltų „neproporcingą naštą“ (*undue hardship*);
- specifiniai provincijų prieinamumo įstatymai: vis daugiau provincijų priima atskirus, detalius prieinamumo įstatymus, kurie paverčia bendras žmogaus teisių nuostatas į konkrečius standartus paslaugų teikėjams. Šie įstatymai skirti užtikrinti žmonių su negalia teises ir aplinkos prieinamumą. Pavyzdžiui, Ontarijo gyventojų su negalia prieinamumo įstatymas¹⁹, Britų Kolumbijos aplinkos pritaikymo ir prieinamumo neįgaliesiems įstatymas²⁰.

Bendrosios sąlygos. Kaip pavyzdį apžvelgiant Britų Kolumbijos provinciją, pažymėtina, kad visą vairuotojų egzaminavimo procesą vykdo valstybinė įmonė – „Insurance Corporation of British Columbia“ (toliau – ICBC). Tiems asmenims, kuriems reikia sąlygų pritaikymo, ICBC nurodo registruotis skambinant telefonu²¹.

Asmuo su negalia, atvykęs į ICBC padalinį laikyti teorijos egzamino, turi užpildyti medicininę deklaraciją, kurioje nurodo savo negalią. Po teorijos egzamino, ICBC laikinai sustabdo egzaminavimo procesą ir perduoda tokio asmens medicininio vertinimo klausimą vyriausybinei agentūrai „RoadSafetyBC“, atsakingai už bendrą eismo saugumą keliuose ir vairuotojų tinkamumo vertinimą²². „RoadSafetyBC“ pateikia (pavyzdžiui, išsiunčia paštu) asmeniui Vairuotojo medicininės apžiūros formą. Ją privalo užpildyti asmens šeimos gydytojas arba specialistas. Gavę užpildytą formą, „RoadSafetyBC“ medikai priima sprendimą: ar asmuo apskritai gali saugiai vairuoti; ar jam reikės specifiskai pritaikyto automobilio (pavyzdžiui, rankinio valdymo); ar prieš pradėdant mokytis reikalingas papildomas praktinis vertinimas reabilitacijos centre (*Functional Driving Evaluation*). Atlikusi tyrimą, agentūra „RoadSafetyBC“ informuoja ICBC. Asmuo grįžta į ICBC padalinį, kur jam išduodama mokinio licencija su visais „RoadSafetyBC“ priskirtais apribojimais (jei tokių yra)²³.

Teorijos egzaminas. Asmenims, turintiems fizinę, sensorinę ar mokymosi negalią, ICBC siūlo įvairius vairavimo teorijos (žinių) egzamino pritaikymus, kad būtų užtikrintos lygios galimybės. Visi ICBC egzaminų centrai yra pritaikyti asmenims, judantiems neįgalijų vežimėliais.

Kompiuterizuotas teorijos egzaminas turi įmontuotą garso funkciją. Asmenys, turintys skaitymo sutrikimų (pavyzdžiui, disleksiją), regos problemų ar tiesiog geriau įsisavinantys informaciją klausos būdu, gali naudoti ausines ir klausytis skaitomų klausimų bei atsakymų variantų. Ši funkcija prieinama ne tik anglų, bet ir kitomis kalbomis²⁴.

Jei dėl kognityvinės ar mokymosi negalios reikia daugiau laiko, apie tai būtina pranešti iš anksto – ICBC nagrinėja tokius prašymus individualiai ir gali suteikti ilgesnį laiko limitą.

Kontrastas ir šriftas: testo metu galima reguliuoti ekrano nustatymus, kad vaizdas būtų lengviau matomas silpnaregiams.

Už gestų kalbos vertėją asmeniui, turinčiam klausos negalią, mokėti nereikia. Šias išlaidas visiškai padengia ICBC²⁵.

Praktinio vairavimo egzaminas. Praėjus privalomam praktinio mokymosi laikotarpiui, asmuo registruojasi telefonu ICBC praktiniam egzaminui (*Road Test*). ICBC operatorius sistemoje jau mato patvirtintą „RoadSafetyBC“ informaciją. Pokalbio metu suderinama logistika: pažymima,

¹⁸ Ontario Human Rights Code, R.S.O. 1990, c. H.19: <https://www.ontario.ca/laws/statute/90h19>

British Columbia Human Rights Code: https://www.bclaws.gov.bc.ca/civix/document/id/complete/statreg/00_96210_01

¹⁹ Ontario Accessibility for Ontarians with Disabilities Act, 2005: <https://www.ontario.ca/laws/statute/05a11>

²⁰ British Columbia Accessible B.C. Act:

<https://www2.gov.bc.ca/gov/content/governments/about-the-bc-government/initiatives/accessibility/legislation>

²¹ ICBC – Book a knowledge test and other driver licensing and ID services:

<https://icbc.com/driver-licensing/visit-dl-office/Book-a-knowledge-test-and-other-services>

²² ICBC – Driver's medical exams: <https://icbc.com/driver-licensing/re-exam/Drivers-medical-exams>

²³ RoadSafetyBC's Driver Medical Fitness Manual:

<https://www2.gov.bc.ca/gov/content/transportation/driving-and-cycling/roadsafetybc/medical-fitness/medical-prof/intro>

²⁴ ICBC – Translation service: <https://icbc.com/driver-licensing/visit-dl-office/Translation-service>

²⁵ ICBC – ICBC expands live, on-demand sign language to all driver licensing offices:

<https://icbc.com/about-icbc/newsroom/2026-05-01-icbc-sign-language>

ICBC – ASL interpretation at ICBC driver licensing offices:

<https://icbc.com/about-icbc/DEI-Accessibility/asl-interpretation-pilot>

kad asmuo atvyks su specialiai pritaikytu (dažniausiai vairavimo mokyklos) automobiliu arba aptariama, kokių pritaikymų reikės iš paties egzaminuotojo. Saugumo sumetimais gestų kalbos vertėjai nevažiuoja kartu automobilyje. Egzaminuotojas naudoja iš anksto su kandidatu aptartus rankų gestus arba vizualias korteles kryptims nurodyti²⁶.

Vairuotojo vėliau gyvenime įgytos negalios atvejai. Paminėtina, kad asmeniui, jau turinčiam vairuotojo teises, įgijus negalią, agentūra „RoadSafetyBC“ vykdo tokio vairuotojo sustiprintą vairavimo vertinimą (*Enhanced Road Assessment*), nemokamą asmeniui. Šio praktinio vairavimo vertinimo trukmė ilgesnė – 90 minučių, tikslas – įvertinti, kaip asmens medicininė būklė veikia vairavimą ir kaip jis kompensuoja savo fizinius ar kognityvinius apribojimus. Testas yra skirtas įvertinti, ar pasikeitusi žmogaus medicininė būklė vis dar leidžia jam saugiai dalyvauti eisme. Po testo egzaminuotojas parengia išsamią ataskaitą ir išsiunčia ją „RoadSafetyBC“ medicinos ekspertams. Būtent jie nusprendžia: palikti asmeniui vairavimo teises, jas atimti ar pritaikyti apribojimus²⁷.

Prancūzija

Bendrosios sąlygos. Medicininis tinkamumo vertinimas: Tai yra pirmoji ir privaloma sąlyga. Egzaminą laikyti norintis asmuo privalo kreiptis į prefektūros įgaliotą gydytoją, turintį specialią vietos valdžios (prefekto) licenciją atlikti oficialų vairuotojų sveikatos būklės vertinimą. Gydytojas įvertina fizines, pažintines ir jutimines kandidato galimybes ir išduoda medicininę pažymą, kurioje nurodomi būtini transporto priemonės pritaikymai ar apribojimai²⁸.

Išankstinė registracija: prieš laikant egzaminus, kandidatas privalo susisiekti su savo gyvenamosios vietovės Saugaus eismo švietimo biuru (pranc. *Bureau de l'éducation routière*), kad visi reikalingi egzamino pritaikymai būtų suderinti ir suorganizuoti iš anksto²⁹. Šis biuras tiesiogiai koordinuoja visą procesą: jame ne tik suderinami ir iš anksto suorganizuojami visi reikalingi individualūs praktikos egzamino pritaikymai, bet ir organizuojamos specializuotos bendrojo teorijos egzamino sesijos (*les sessions spécialisées*), skirtos tam tikroms asmenų grupėms (pavyzdžiui, klausos negalią turintiems asmenims ar tiems, kas turi pažintinių sutrikimų)³⁰.

Teorijos egzaminas. Teorijos egzaminą laisvai pasirenkamuose privačiuose centruose visoje šalyje vykdo valstybės akredituotos privačios įmonės. Tačiau kandidatams, kuriems reikalingos minėtos specializuotos sesijos (pavyzdžiui, su gestų kalbos vertėju ar ilgesniu laiku užduotims atlikti), egzaminą tiesiogiai organizuoja ir vykdo pats Saugaus eismo švietimo biuras.

Teorijos egzamino bendrasis formatas yra audiovizualinis testas – kiekvienas kandidatas gauna planšetę ir garso ausines (*casque audio*), per kurias diktorius perskaito klausimus. Tai vienodas formatas visiems: 40 klausimų, iš kurių reikia teisingai atsakyti į bent 35. Atsakymui suteikiamas fiksuotas laikas (20 s) ir sistema automatiškai perjungia klausimą. Garso ausinės turi turėti reguliuojamą garsumą – tai netiesiogiai svarbu kandidatams su klausos sutrikimais. Kadangi garsas jau yra integruotas, dauguma žmonių su lengvesne disleksija ar kalbos barjeru sėkmingai laiko egzaminą būtent šiose bendrose sesijose, nes garsinis skaitymas jiems jau yra prieinamas

²⁶ ICBC – Prepare for your road test appointment:

<https://icbc.com/driver-licensing/visit-dl-office/Prepare-road-test-appointment>

²⁷ ICBC – Enhanced road assessment:

<https://www2.gov.bc.ca/gov/content/transportation/driving-and-cycling/roadsafetybc/medical-fitness/road-assess>

²⁸ ActiROUTE – Permis et handicap: la visite médicale:

<https://www.actiroute.com/guide-actiroute/conseils-pratiques/visite-medicale-permis-de-conduire-personnes-handicapees/>

²⁹ Sécurité Routière – L'examen du permis pour les personnes en situation de handicap:

<https://www.securite-routiere.gouv.fr/permis-et-situation-de-handicap/lexamen-du-permis-pour-les-personnes-en-situation-de-handicap>

³⁰ Service Public – Passer le permis de conduire en situation de handicap:

<https://www.service-public.gouv.fr/particuliers/vosdroits/F2842>

standartiškai. Išimtis suteikia teisę klausos negalią turintiems kandidatams turėti klausos aparatus egzamino metu³¹.

Teorijos egzaminas gali būti organizuojamas ne tik kolektyvinės sesijos formatu, bet ir valstybinių saugaus eismo švietimo biurų pritaikytose sesijose šioms kandidatų grupėms:

- prancūzų kalbos nemokantiems kandidatams;
- klausos negalią turintiems asmenims;
- asmenims, turintiems disleksiją, kalbos raidos ar judesių koordinacijos sutrikimų;
- judėjimo sutrikimų turintiems kandidatams.

Pritaikytose sesijose galimas:

- ilgesnis peržiūros laikas nuotraukoms ir vaizdo įrašams;
- egzaminuotojo perskaitymas balsu kiekvieno klausimo;
- vertėjo dalyvavimas, įskaitant gestų kalbos vertėją;
- pritaikyta komunikacijos priemonė pagal kandidato poreikį;
- egzamino trukmė pratęsiama iki 1 val. 30 min. (vietoje standartinės)³².

Iki 2025 m. vasaros asmuo su klausos negalia turėjo kreiptis į teismo patvirtintą prisiekusį vertėją. Šis teorijos egzamino metu gyvai vertė kiekvieną klausimą ir atsakymų variantus. Vertėjo paslaugų išlaidas dengė valstybė.

Nuo 2025 m. vasaros įdiegtas naujas mechanizmas: visų 40 egzamino klausimų bankas išverstas į gestų kalbą ir įrašytas kaip vaizdo įrašai. Kiekvienoje skaidrėje rodomas gestų kalbos vertėjas, kuris verčia klausimą ir atsakymų variantus – taip kandidatas nebepriklauso nuo gyvai dirbančio vertėjo. Tačiau egzaminas su šiuo gestų kalbos vertimo vaizdo įrašų paketu vis tiek laikomas tik valstybinių vairavimo egzaminų biurų patalpose, kur darbuotojai apmokyti dirbti su klausos negalią turinčiais asmenimis³³.

Praktinio vairavimo egzaminas. Praktinį egzaminą vykdo valstybės tarnautojo statusą turintys vairavimo egzaminų ir saugaus eismo inspektoriai egzaminuotojai (*Inspecteurs du permis de conduire et de la sécurité routière*), priklausantys Vidaus reikalų ministerijos padalinio – Kelių eismo saugumo direktorato Vairavimo švietimo ir vairuotojo pažymėjimų subdirektoratui³⁴. Savo tiesioginiam kasdieniam darbui atlikti inspektoriai yra priskirti šalies administracinių vietovių vietiniams Saugaus eismo švietimo biurams. Kiekvienas toks biuras apima vieną ar kelis vairavimo egzaminų centrus (*centres d'examen du permis de conduire*), kuriuose inspektoriai egzaminuotojai tiesiogiai vykdo praktinio vairavimo egzaminus.

Vairavimo egzaminui naudojama transporto priemonė dažniausiai yra specialiai pritaikytas vairavimo mokyklos automobilis. Išimties tvarka, sunkios negalios atveju, leidžiama naudoti asmeninę transporto priemonę, su sąlyga, kad būtini pritaikymai būtų iš anksto patvirtinti. Asmeninė transporto priemonė taip pat turi atitikti egzaminų transporto priemonėms keliamus reikalavimus, visų pirma – būti įrengta su dvigubu valdymu³⁵.

Jei kandidatas naudoja specialiai pritaikytą automobilį, egzaminuotojas privalo patikrinti, ar transporto priemonės pritaikymai (pavyzdžiui, rankinis valdymas, specialūs pedalai ar svirtys)

³¹ *Arrêté du 16 avril 2026 relatif aux modalités de délivrance des agréments et portant cahier des charges pour l'organisation des épreuves théoriques du permis de conduire:*
<https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000053974673/>

³² *Arrêté du 20 avril 2012 fixant les conditions d'établissement, de délivrance et de validité du permis de conduire:*
<https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000025803494/>

³³ Le code de la route désormais accessible en LSF. *Abilitis*, 2025;

<https://www.abilitis.fr/2025/07/04/code-de-la-route-desormais-accessible-en-lsf/>

³⁴ *Décret n° 2013-422 du 22 mai 2013 portant statut particulier du corps des inspecteurs du permis de conduire et de la sécurité routière:* <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000027443167>

³⁵ *Ministère de l'Intérieur – L'examen du permis pour les personnes en situation de handicap:*

<https://www.securite-routiere.gouv.fr/permis-et-situation-de-handicap/lexamen-du-permis-pour-les-personnes-en-situation-de-handicap>

atitinka kandidato medicininėje pažymoje nurodytus kodus bei reikalavimus ir ar kandidatas sugeba jais saugiai bei efektyviai naudotis³⁶.

Riboto judumo asmenims egzamino metu pagalbą gali suteikti lydintysis asmuo³⁷.

Švedija

Švedijoje vairuotojų pažymėjimų išdavimo sistema yra padalinta tarp dviejų institucijų: Švedijos transporto agentūra (šved. *Transportstyrelsen*) nustato taisykles ir vertina asmens tinkamumą, o Transporto administracija (*Trafikverket*) yra atsakinga tik už pačių egzaminų (teorijos ir praktikos) vykdymą bei priėmimą.

Švedijos transporto administracijos (*Trafikverket*) Vairavimo egzaminų skyrius yra tiesiogiai atsakingas už teorijos ir praktinio vairavimo egzaminų vykdymą bei vertinimą.

Teorijos egzaminas. Asmenys, turintys fizinę ar intelekto negalią, skaitymo sutrikimų (pavyzdžiui, disleksiją) ar neurosritinių ypatumų (pavyzdžiui, aktyvumo ir dėmesio sutrikimą, autizmą), turi teisę į pritaikytą teorijos egzaminą. Švedijos transporto administracija (*Trafikverket*) siūlo kelis pagrindinius pritaikymo būdus:

- prailgintas egzamino laikas: įprastas laikas (50 minučių) gali būti prailginamas iki 50 procentų. Egzaminas laikomas bendroje salėje, tačiau skiriama daugiau laiko įsigilinti į klausimus;
- garsinis tekstas: prie kompiuterio pateikiamos ausinės, o visi klausimai ir atsakymai gali būti išklausomi švedų kalba;
- žodinis egzaminas su egzaminuotoju: egzaminas vyksta atskirame kambaryje. Egzaminuotojas garsiai perskaito klausimus ir atsakymų variantus iš ekrano, o kandidatas pažymi teisingą atsakymą. Laikas pratęsiamas iki 90 minučių;
- individualizuotas žodinis egzaminas: skirtas asmenims su itin dideliais skaitymo ar intelekto sutrikimais. Egzaminuotojas užduoda klausimus žodžiu, remdamasis vaizdais ar trumpais raktiniais žodžiais ekrane (kandidatui nereikia skaityti teksto). Atsakymai pateikiami žodžiu. Laikas – 90 minučių;
- egzaminas su vertėju: jei asmuo turi kalbos barjerą arba reikalingas gestų kalbos vertėjas, egzaminas vyksta atskirame kambaryje su egzaminuotoju ir vertėju. Vertėjo paslaugą užtikrina transporto administracija³⁸.

Jei asmeniui reikalingas pritaikytas teorijos egzaminas (pavyzdžiui, prailgintas laikas, egzaminas žodžiu ar su vertėju dėl disleksijos, aktyvumo ir dėmesio sutrikimo ar kitų priežasčių), reikia teikti specialią paraišką Švedijos transporto administracijos (*Trafikverket*) e-paslaugų portale. Prie šios paraiškos būtina pridėti oficialų dokumentą, įrodantį pritaikymo poreikį. Tokį dokumentą gali išduoti gydytojas, psichologas, logopedas arba specialusis pedagogas. Gavus oficialų „Trafikverket“ patvirtinimą dėl pritaikymo, galima rezervuoti specialiai pritaikytą egzamino laiką sistemoje arba tai padaryti per savo vairavimo mokyklą³⁹.

Praktinio vairavimo egzaminas. Pritaikyto egzamino gavimo procesas yra šis: pirmiausia asmuo turi iš Švedijos transporto agentūros (*Transportstyrelsen*) gauti mokinio leidimą vairuoti, deklaruojant savo sveikatos būklę. Mokinio leidime nurodomi specialūs kodai, kurie tiksliai nurodo,

³⁶ *Service Public – Handicap, véhicule aménagé et régularisation pour raison médicale:*

<https://www.rhone.gouv.fr/Demarches/Permis-de-conduire-routier/Passer-l-examen-du-permis-de-conduire-dans-le-Rhone/Conditions-administratives-de-deroulement-des-examens/Handicap-vehicule-amenage-et-regularisation-pour-raison-medicale>

³⁷ *PermisAPoints – Conduite et handicap : quelle réglementation?:*

<https://www.stagespointspermis.com/conduite-handicap-quelle-reglementation>

³⁸ *Trafikverket – Teoriproov och yrkesprov med stöd:*

<https://www.trafikverket.se/korkort/ta-korkort/teoriproov-och-yrkesprov-med-stod/>

³⁹ *Trafikverket – Ansök om teoriproov med stöd:*

<https://www.trafikverket.se/e-tjanster/ansok-om-teoriproov-med-stod/>

kokius techninius automobilio pritaikymus (pavyzdžiui, rankinį valdymą ar automatinę pavarų dėžę) privalo naudoti vairuotojas tiek egzamino metu, tiek ir vėliau gyvenime.

Leidžiama egzaminą laikyti su savo privačia transporto priemone, kuri jau yra modifikuota pagal individualius asmens poreikius, ar išsinuomota iš specializuotos vairavimo mokyklos, kuri turi pritaikytą transportą.

Egzamino eiga: pats vairavimo egzaminas vyksta lygiai taip pat, kaip ir visiems kitiems – jį sudaro saugumo patikra ir ne mažiau kaip 25 minučių važiavimas mieste ir užmiestyje.

Reikalavimai automobiliui: nurodoma, kad egzaminui galima naudoti savo pritaikytą automobilį ir jam nebūtinai papildomi pedalai (angl. *dual controls*) egzaminuotojui. Tačiau jame privalo būti papildomas vidinis galinio vaizdo veidrodėlis egzaminuotojui sėdint priekyje⁴⁰.

Vokietija

Vokietijoje egzaminavimo centrai pritaiko sąlygas neįgaliesiems. Oficialios egzaminų organizacijos, tokios kaip TÜV ir DEKRA, užtikrina, kad fizinę ar sensorinę negalią turintys asmenys galėtų laikyti tiek teorijos, tiek praktikos egzaminus⁴¹.

Aplinka ir sąlygos yra pritaikomos:

Prieš registruojantis į egzaminą, asmuo privalo kreiptis į vietos vairuotojų pažymėjimų išdavimo skyrių (vok. *Führerscheinstelle*). Institucija paskiria specialų medicininį įvertinimą, kurį dažniausiai atlieka TÜV arba DEKRA specialistai. Kaip plačios struktūros techninės priežiūros organizacijos, TÜV ir DEKRA turi savo specializuotus medicinos padalinius – tinkamumo vairuoti vertinimo centrus, kuriuose dirba kvalifikuoti gydytojai⁴². Šio tyrimo metu nustatoma:

- kokius automobilio modifikavimo sprendimus būtina naudoti (pavyzdžiui, rankinį valdymą, specialius pedalus ar veidrodėlius);
- kokios papildomos sąlygos reikalingos egzamino metu;
- visi reikalavimai įrašomi į būsimo vairuotojo dokumentus specialiais kodais.

Atlikęs įvertinimą, vietos vairuotojų pažymėjimų išdavimo skyrius (*Führerscheinstelle*) išsiunčia oficialų egzaminavimo užsakymą egzaminų centrui (TÜV arba DEKRA), o šis, savo ruožtu, atveria priegią vairavimo mokyklai. Egzamino datą ir laiką TÜV arba DEKRA sistemoje užsako vairavimo mokykla⁴³.

Teorijos egzaminas. Egzaminavimo centrai pritaiko teorijos testą pagal individualius poreikius:

- judėjimo negalia: egzaminų salės ir kompiuterių terminalai yra pritaikyti asmenims su neįgaliųjų vežimėliais;
- klausos negalią turintiems asmenims leidžiama teorijos egzaminą laikyti su gestų kalbos vertėju. Gestų kalbos vertėją teorijos egzaminui parūpina pats egzaminuojamasis (arba jo vairavimo mokykla), tačiau už vertėjo darbą sumoka vietos vairuotojų pažymėjimų skyrius (*Führerscheinstelle*)⁴⁴. Pažymėtina, kad nors už patį vertėją moka valstybė, TÜV arba DEKRA egzaminų centrai taiko didesnę standartinį mokesčio tarifą už patį egzaminą

⁴⁰ Trafikverket – Driving test with an adapted car:

<https://www.trafikverket.se/en/start/driving-licence/obtaining-a-swedish-driving-licence/driving-test-with-an-adapted-car/>

⁴¹ TÜV – Führerschein und Services fürs Autofahren für Menschen mit Behinderung:

<https://www.tuv.com/germany/de/f%C3%BChrerschein-f%C3%BCr-menschen-mit-behinderung.html>

⁴² TÜV – Unsere Begutachtungsstellen für Fahreignung:

<https://www.tuvsud.com/de-de/branchen/mobilitaet-und-automotive/fuehrerschein-und-pruefung/mpu-untersuchungen-bei-tuev-sued-life-service/standorte>

DEKRA – Begutachtungsstellen für Fahreignung: <https://www.dekra.de/de/psychologische-aerztliche-gutachten/>

⁴³ TÜV Nord – FAQ Führerscheinprüfung:

<https://www.tuev-nord.de/de/dienstleistungen/fuehrerschein-und-fahrzeug/faq-fuehrerscheinpruefung/>

⁴⁴ Murat Kilinc. Gehörlos zum Führerschein – Geht das? *Mobilitätsmagazin*, 2026:

<https://www.bussgeldkatalog.org/gerhoerlos-fuehrerschein/>

organizavimą⁴⁵. Kadangi asmeniui su klausos negalia organizuojamas individualus egzaminas (vertėjas garsiai verčia kompiuterio ekrane rodomus klausimus), egzamino centrui reikalinga atskira patalpa ir papildomas laikas, todėl teorijos egzamino kaina asmeniui būna didesnė nei laikant bendroje salėje;

- skaitymo ar mokymosi sutrikimai: esant patvirtintiems sutrikimams (pavyzdžiui, stipriai disleksijai), egzaminą galima laikyti su audio funkcija (klausantis skaitomų klausimų) arba prašyti pratęsti egzaminui skirtą laiką⁴⁶.

Praktinio vairavimo egzaminas. Praktinį egzaminą egzaminuojamasis laiko su specialiai jam pritaikyta transporto priemone:

- modifikuotas automobilis: dažniausiai egzaminas vyksta specializuotos vairavimo mokyklos (*Fahrschule*) automobiliu, kuriame sumontuota asmeniui reikalinga įranga (pavyzdžiui, rankinis akceleratorius ir stabdis). Egzamino dieną vairavimo mokyklos instruktorius atveža pritaikytą automobilį į sutartą vietą;
- individualus vertinimas: egzaminuotojas vertina ne fizinius asmens apribojimus, o jo gebėjimą saugiai valdyti modifikuotą transporto priemonę ir reaguoti į eismo situacijas;
- laiko pritaikymas: jei pasiruošimas važiavimui (įlipimas, įrangos susiregulavimas) užtrunka ilgiau, egzaminuotojai į tai atsižvelgia ir neskaičiuoja to kaip klaidos⁴⁷.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus

Patarėja Dainora Valiukaitė

Tel. (0 5) 209 6187, el. p. dainora.valiukaite@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija. Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2026

⁴⁵ TÜV – Preise und Gebühren für die Fahrerlaubnisprüfung:

<https://www.tuvsud.com/de-de/hanse/fuehrerschein-und-pruefung/preise-und-gebuehren>

⁴⁶ Fahrschule: <https://www.lrs.koeln/studium-beruf/fahrschule/>

⁴⁷ TÜV – Die praktische Prüfung vorbereiten:

<https://www.tuvsud.com/de-de/branchen/mobilitaet-und-automotive/fuehrerschein-und-pruefung/fuehrerschein-und-pruefung/rund-um-die-fuehrerscheinpruefung/praktische-fuehrerscheinpruefung>